

LAUDATIO ÎN ONOAREA ACADEMICIANULUI EUGEN SIMION

**Magnificență,
Onorați membri ai Senatului,
Distinși colegi,
Stimați invitați,**

Comunității academice a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad îi este dat astăzi prea plăcutul prilej de a decerna titlul de *Doctor honoris Causa* unei personalități emblematice a culturii, a literaturii și a vieții publice românești, distinsului academician **Eugen Simion**, președintele Academiei Române.

Onoarea pe care i-o facem acum ni se întoarce înmiiit, căci ce poate fi mai liniștitor pentru noi decât gândul curat că am cinstit cum se cuvine, adică drept, un autor și o operă. Un autor care nu a cunoscut alt îndemn interior decât acela de a lucra neîncetat și neobosit pentru folosul spiritualității naționale și o operă pe care nu vremurile ce vor veni, ci chiar noi, cei de azi, avem bucuria de a o aprecia ca situându-se printre cele mai remarcabile izbânzi ale gândirii și simțirii noastre.

Dacă o personalitate poate fi definită ca alianță între un ins superior dotat și urmele durabile ale trecerii lui pământești, atunci este neîndoielnic că ne aflăm dinaintea unei asemenea personalități. Spre deosebire de omul curent, a cărui viață parcă se luminează pe măsură ce trece, făcându-l tot mai previzibil, cea a unei personalități are două cursuri: unul de suprafață, însumat din tălăzuirea momentelor biografice semnificative, și un altul, profund, care înseamnă voința de a împlini un destin.

Ivit pe lume cu șapte decenii în urmă, la 25 mai 1933, în Chiojdeanca Prahovei, Eugen Simion este descendentul unor strămoși veniți de pe meleaguri transilvane și care au adus cu ei, într-o mentalitate uneori lejeră și adeseori superficială, seriozitatea gândului dus până la capăt, adică până la înveșmântarea lui în faptă. Spre deosebire de alți confrăți în ale condeiului, care, din orgoliu sau din vanitate, se străduiesc să izbândească într-un loc în care triumfurile sunt și rare și, adeseori, trecătoare, Domnia Sa a deprins de la înaintași și, mai presus de toate, de la tatăl său, datoria faptei împlinite. Într-un univers al efemerului și al superficialității, care vrea neîncetat să te facă egalul lui, este greu, dacă nu de-a dreptul eroic, să-ți impui seriozitate, disciplină și, înainte de toate, muncă cinstită. Cu asemenea porniri în gene, adolescentul Eugen Simion a urmat Liceul ploieștean „Sfinții Petru și Pavel”, unde se produce prima complicitate cu literatura și unde este coleg de clasă cu cel care va deveni Nichita Stănescu, poetul stegar al unei generații. Sus-zisa alianță, precum și colegialitatea amintită se vor prelungi și în anii de studenție la Filologia bucureșteană, între 1952 și 1957, prilej nu doar de formare intelectuală, ci și de asumare a unor modele, umane și spirituale totodată: Tudor Vianu, Al. Rosetti, Iorgu Iordan. Ieșirea în lume a junelui absolvent nu a fost favorizată de Parce: până în 1963, când își începe cariera universitară (cu un an mai devreme devenise redactor la „Gazeta literară”), el va trăi cinci ani de privațiuni materiale și de oprimare morală, marginalizat fiind din motive politice; singurul refugiu a fost acela oferit de Colectivul Eminescu, condus de Perpessicius, împrejurare fastă, totuși, căci rodul ei a fost volumul de debut, *Proza lui Eminescu* (1964) – prima ediție integrală a prozei artistice datorate poetului național, eveniment literar remarcabil într-un timp când recuperarea tradițiilor noastre literare era abia la începuturile ei.

Este și perioada în care tânărul își începe lunga, statornică și fructuoasă colaborare la cele mai importante publicații culturale și de literatură; acum începe și activitatea de cronicar al „României literare”, rubrica respectivă supraviețuind un sfert de veac și impunând conștiinței publice un critic metodic și profund, oricând gata să descopere și să impună valori. Sustrăgându-se efemerului gazetăresc, paginile publicate aici afirmă un condei critic sigur de

sine și echilibrat în judecăți, ceea ce a făcut să fie respectat de adversari și prețuit de cei aflați în aceleași tranșee a luptei literare. Dar cu primul prilej favorabil, în 1983, când o asemenea ocazie devenise de nesperat, scoate, împreună cu un grup de tineri, revista „Caiete critice”, care, după un scurt hiatus la sfârșitul anilor 80, continuă să apară și astăzi, când reprezintă, neîndoielnic, sigura publicație curat literară de la noi, un spațiu în care scriitorul român este protejat și opera sa este apărată.

Eugen Simion aparține celei de a treia generații de aur a literaturii române, după aceea a clasicilor și cea interbelică. Grupul de scriitori afirmați în anii 60, dar a căror activitate și influență au continuat să fie considerabile și ulterior, chiar și atunci când alte generații și-au căutat, mai mult sau mai puțin politicos, un loc sub soarele care doar aparent își împrăștie democratic razele tuturor celor pe care îi ajung. Așa cum ne asigură Ov. S. Crohmălniceanu, un important critic care i-a ascultat confesiunile și i-a încurajat aspirațiile, proiectul intelectual și existențial secret, adică nedivulgat public, însă niciodată infirmat, al lui Eugen Simion a fost acela de a deveni criticul generației sale, și aceasta în dublul înțeles al expresiei: de a contribui decisiv la afirmarea congenerilor, dar și de a se impune, ca exponent al lor, în șirul marilor critici români. Este un proiect urmărit cu îndârjire, de la anii debutului până la cei ai maturității și de la aceștia până astăzi; dar este, poate, mai mult decât un proiect: este un destin asumat, care, o dată definit, devine de neocolit, până la inevitabila lui împlinire. Așa cum dovedesc volumele incluse în cele două mari cicluri, *Scriitori români de azi* și *Fragmente critice*, precum și suita, din ce în ce mai numeroasă, a studiilor care prefătează frumoasele cărți ale colecției *Pléiade*, în versiune academică românească, acest destin are de partea lui o metodă și un stil. Metoda are drept astru central conceptul de valoare validată cu ajutorului criteriului estetic, singurul care poate asigura departajarea de mediocritate și de subliteratură, singurul care permite selecția fermă și ierarhizarea verosimilă. Poate doar Titu Maiorescu a mai avut, la noi, un ochi atât de sigur în despărțirea apelor de uscat. De marele junimist îl departe, însă, în bine, modul de a se exprima. Cel care mărturisea că nu își începe ziua de scris decât după ce a citit o pagină din George Călinescu, este adeptul tenace al unui stil nu doar exact și simplu, ci și fascinant și viu. Căci Eugen Simion are vocația rară, poate unică, de a constrânge cuvântul critic să slujească, deopotrivă și în același timp, adevărul și frumosul. Paginile sale se citesc cu o încântare ce țâșnește neconținut din imprezvizibile îmbinări de cuvinte, din imagini plastice care dau aură ideilor, dintr-o prospețime ce provoacă imaginația, într-o prelungită conspirație contra stereotipiei și a mecanicii verbale. Nu este, așadar, de mirare că s-a dăruit, cu asemenea mijloace, exercițiului memorialistic, ținând, în răstimpul cât a fost profesor de limba și literatura română la Sorbona (1970-1973), un jurnal parizian senzațional, un document de viață, dar și de cultură, publicat în 1977 sub titlul elocvent *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, printre ale cărui rânduri se străvede profilul viguros al unui prozator redutabil.

O conștiință critică trează și generoasă îl face să privească prietenos și zonele ocolite de obicei de confrăți. Prin *Dimineața poezilor* (1980) a restituit cititorului contemporan, în genere mefient față de tot ce îi încalcă habitudinile, un tablou auroral al începuturilor poeziei noastre culte, dovedind astfel că vechi texte pot fi reinterpretate și, deci, recreditate. Ridicându-se împotriva prejudecăților propriei bresle, s-a încumetat să-l reabiliteze pe autor într-un moment când mai toate vocile critice proclamau primatul textului și a dat la iveală un volum revoluționar, s-ar putea zice, *Întoarcerea autorului* (1981) care a stârnit interes nu doar între hotare, ci și dincolo de ele, încât a fost tradus în limbă străină, una dintre foarte puținele cărți de critică românească aflată în asemenea ipostază. Există toate premisele ca un destin similar să fie rezervat și masivei trilogii exegetice, apărute în 2001, sub titlul *Ficțiunea jurnalului intim* și care spune cam tot ce e de zis despre această specie aflată la confluența dintre imaginar și real, greu, nu însă imposibil de definit, așa cum dovedește primul volum, cel teoretic, și care e la fel de vie, la noi și aiurea, așa cum aflăm din celelalte două tomuri. O

operă remarcabilă în toate privințele, prin care autorul ei își dezvăluie conturul mondial. O operă care se cuvine să stea alături de celelalte cinci traduse pe două continente, situație inedită și, desigur, greu de repetat în critica noastră literară.

Profesorul Eugen Simion și-a început cariera didactică, așa cum s-a arătat, în 1963, la Facultatea de Filologie din Capitală; de atunci și până astăzi, adică timp de patru decenii, se poate spune că s-a dăruit pe sine, în postura de cel mai important critic postbelic, succesivelor generații de studenți, predând capitolul cel mai delicat din evoluția oricărei literaturi: cel al scrisului contemporan, căci este vorba de un fenomen fluid, dificil de captat într-o imagine și imobilă, și plauzibilă totodată. Timp de patruzeci de ani, a exersat, cu un entuziasm contagios, o strălucită pedagogie a valorii, impunând, prin propriul model, o mentalitate a onestității intelectuale care pretinde segregarea autenticului de fals. Această pedagogie a fost prelungită și amplificată printr-o instituție anume creată de profesor, *Cercul de critică*, unde, timp de cincisprezece ani, au avut prilejul să capete o instrucție superioară tinerii cu vocație în această privință și unde acestora li s-a oferit generosul prilej de a cunoaște și de a-i asculta pe unii dintre cei mai mari scriitori români ai vremii. Miza pe tineri este una dintre preafrumoasele obsesii ale lui Eugen Simion, care, în ciuda înaltelor îndatoriri asumate, găsește răgazul potrivit spre a dialoga cu ei, a-i învăța și îndemna, fie că e vorba de proaspeți colaboratori, de juni doctoranzi. Urmașii săi intelectuali sunt astăzi răspândiți mai peste tot, semn că perseverența și seriozitatea în uniune cu căldura și afabilitatea dau roade promițătoare atunci când vin dintr-o minte luminată și dintr-o inimă mare.

Accederea, în 1991, printre nemuritori a însemnat expresia unei recunoștințe publice, care nu vine niciodată prea devreme când este vorba de o personalitate de amplitudinea celei a lui Eugen Simion. De aceea, a urmat în chipul cel mai firesc cu puțină primirea sa, în anul următor, ca membru al Academiei Europei și, după alt an, membru al Academiei Regale Daneze. Proaspătul academician a înțeles să întoarcă celei mai înalte instituții de știință și cultură a țării onoarea ce i s-a făcut, să lucreze adică spre folosul și propășirea ei. Demnitățile în care a ajuns, vicepreședinte în 1994 și, apoi, președinte în 1998, i-au îngăduit să-și pună în valoare calitățile intelectuale și pe cele de organizator, în așa măsură încât anii respectivi au însemnat pentru Academia Română un timp al marilor împliniri, până atunci mereu amânate. Punând în joc o uriașă ambiție și o inepuizabilă putere de muncă, a lansat programe de cercetare, acum încheiate sau pe cale de a se termina, dintre care este suficient să fie amintite doar *Tratatul de istoria românilor* și *Dicționarul general al literaturii române*, spre a avea o imagine grăitoare a năzuințelor sale care țintesc, cu nobilă obstinație, umplerea golurilor lăsate moștenire posterității de seninătatea imperturbabilă a înaintașilor sau ignorate de indolența contemporanilor. Este locul să fie pomenit aici și proiectul fundamental al *Pléiadei*, serie impresionantă de opere integrale ale celor mai importanți scriitori români, din care au apărut deja patruzeci de masive volume, proiect ce-și propune să dea la iveală autentică față a literaturii române. Nu este de omis nici faptul că unii dintre cei mai mari autori astfel restituiți au fost beneficiarii gestului reparator de a fi primiți sau, după caz, reprimiți, în Academie și nici acela că cei mai de seamă scriitori postbelici au fost sau sunt membri ai Secției de Filologie și Literatură.

Președintele Eugen Simion este strategul ieșirii în lume a Academiei Române, adânc convins fiind că o națiune trebuie să se arate celorlalte prin tot ce are ea mai bun, mai frumos și mai autentic. În acest scop a clădit punți trainice spre și dinspre instituții similare din, s-ar putea zice, întreaga Europă, asigurând astfel firescul schimb de informații și de persoane îndreptățite, adică dialogul dintre culturi egale în drepturi și performanțe. În același spirit, eminente personalități de peste graniță au devenit membrii de onoare ai instituției noastre, la locul cuvenit, adică cel dintâi, trebuind așezată Sanctitatea Sa, Papa Paul al II-lea, urmat de distinși savanți, cărturari și scriitori, a căror prezență în sanctuarul spiritualității românești este și un simbol al reciprocității: îi prețuim și suntem prețuiți.

În constituția Statelor Unite se prevede că un președinte poate avea cel mult două mandate. Și, totuși, această exigență a fost încălcată în anii celui de-al doilea război mondial, când națiunea americană a considerat oportun ca președintelui de atunci să-i fie prelungită șederea la Casa Albă spre a asigura victoria în luptă. Statutul Academiei Române prevedea, până nu de mult, un singur mandat prezidențial. Schimbat la timp și cu înțelepciune, el a îngăduit ca președintele Eugen Simion să fie încredințat cu un al doilea mandat, fiind primul din lungul șir de predecesori în această situație. Evenimentul, căci eveniment a fost, își are explicația că membrii înaltei instituții au sfârșit prin a fi convinși de două adevăruri: că Academia se află, dacă nu într-un război, atunci măcar într-o prelungită bătălie pentru recuperarea timpului irosit și pentru afirmarea, în forme adecvate, a propriului prestigiu și că cel mai potrivit pentru atingerea acestui scop este omagiul nostru de astăzi. Și nu s-au înșelat!

De aceea, acum, la decernarea înaltului titlu de *Doctor honoris Causa* al Universității „Aurel Vlaicu”, adăugăm doar: „*Vivat Academia/Vivat profesores*”!